

Gulløyne (*Chrysopidae*)

Innendørs om vinteren eller våren dukker det av og til opp mellomstore lysegrønne eller brune, litt trege insekter. De kan finnes i hus og hytter, ofte på baderom, men også andre steder i hus. Dette er de harmløse gulløynene som er blitt forstyrret i vinterdvalen eller som våkner opp fra den.

Gulløyne, også kalt gulløyer eller florvinger, har fått sitt navn fordi øynene hos levende individer skinner som glinsende rødt gull. Kroppen er lysegrønn eller brun, og de fire vingene er store, gjennomsiktige, litt iriserende og med et finmasket ribbemønster. Antennene er lange og trådformete. Gulløynene flyr ganske sakte og vinglete. Avstanden fra vingespiss til vingespiss er gjerne 20–40 mm (Fig. 1). I hvile ligger vingene bakover som et tak over kroppen (Fig. 2). Vanlig gulløyne, *Chrysoperla* (*Chrysopa*) *carnea*, som er den vanligste av Norges 14 gulløyearter, har et vingespenn på 24–32 mm. Denne arten er lysegrønn om sommeren, men skifter farge til rødbrunt om høsten. Om våren blir den igjen grønn. Nyere forskning har vist at arten er et kompleks av flere arter. Artene kan kun skilles på lyden de lager når de kurtiserer.

Nyttedyr i landbruket

Om sommeren lever gulløynene utendørs, der de ses i blomster hvor de lever av honningdugg og pollen. Hovedsakelig er de nattaktive. De tiltrekkes av lys, og man ser dem ofte rundt utelamper og på vegger, eller de forviller seg innendørs. Ute i naturen legger gulløynene sine egg på en særegen måte: de 1 mm lange grønne eggene sitter ytterst på en 3–5 mm lang, oppstående stilk som gulløynene selv lager. Larvene kalles bladlusløver. De er rovdyr som glupsk fortærer bladlus og andre smådyr som kan være til skade for frukt- og grønnsakdyrkere. For å kamuflere seg fester de rester av sine bytter og annet rusk på kroppen. Bladlusløvene er populære i biologisk bekjempelse av skadedyr. Man setter ikke ut importerte arter, men prøver å legge forholdene best mulig til rette for lokale arter. En enkelt larve kan fortære hele 700 bladlus i løpet av noen dager.

Bladlusløvebitt på mennesker

Larvene har meget lange og spisse kjever med hule spyttkanaler inni. Med disse sprøyter de fordøyeseszymer inn i byttet. En sjelden gang kan de bite mennesker, spesielt hvis man plukker bær i busker, eller steller busker på annen måte der larvene blir presset eller klemt. Bittet er ufarlig, men kan være smertefullt og hos noen gi store hevelser.

Fig.1. Et voksent gulløyne med utspente vinger. Illustrasjon: Hallvard Elven, Folkehelseinstituttet.

Fig. 2. Gulløyne på canadagullris, der den suger nektar og spiser pollen. Foto: Preben Ottesen, Folkehelseinstituttet.

Fig. 3. Om høsten skifter vanlig gulløyne farge fra lysegrønn til brun. Her på innsiden av et hyttevindu en dag på senvinteren. Foto: Preben Ottesen, Folkehelseinstituttet.

Vanlige vintergjester

Når høsten kommer, leter de voksne gulløynene etter et sted for å overvintre. Ofte trekker de inn i hus, på loft, inn i vindussprekker eller andre sprekker. Derfra kan de plutselig dukke opp om vinteren på baderom og andre steder i huset. På

hytter kommer de ofte fram når hytta varmes opp. De voksne gjør ingen skade. Som regel søker de til dagslys, og sees derfor i vinduer hvor de etter hvert vil tørke ut og omkomme (Fig. 3). Ser man dem i vinduer om våren, kan de bare slippes ut i det fri.